

Wij zijn de gemeenteraad

Midden in de dynamiek van de stad

Gemeente Utrecht

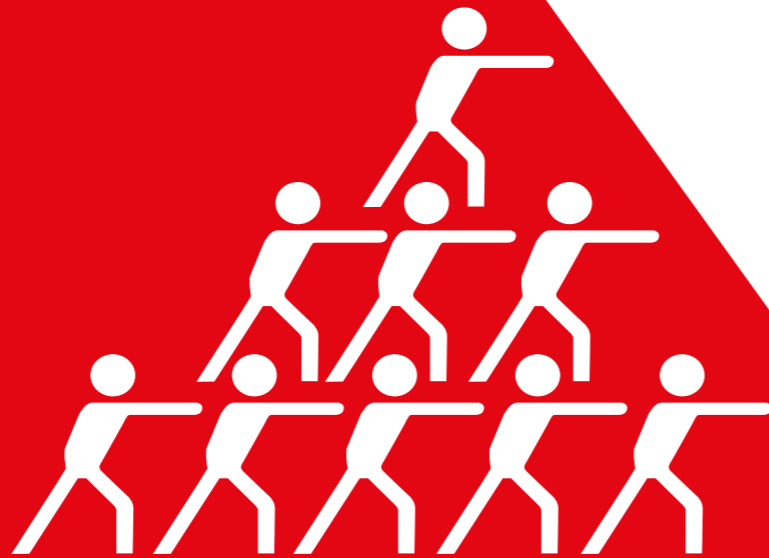
Verbinding

De samenleving verandert en daarmee ook de rol van de gemeenteraad als lokale volksvertegenwoordiging. De samenleving organiseert steeds meer zelf en heeft ideeën over onderwerpen waar de raad ook mee bezig is. Hoe verbindt de raad die twee bewegingen met elkaar?

“Onze ambities
vragen om een **radicale**
cultuurverandering in het
openbaar bestuur. De sleutel ligt in ons
eigen handelen.”

Jan van Zanen,
voorzitter
van de Gemeenteraad

**De raad
is de gekozen
volksvertegenwoordiging**

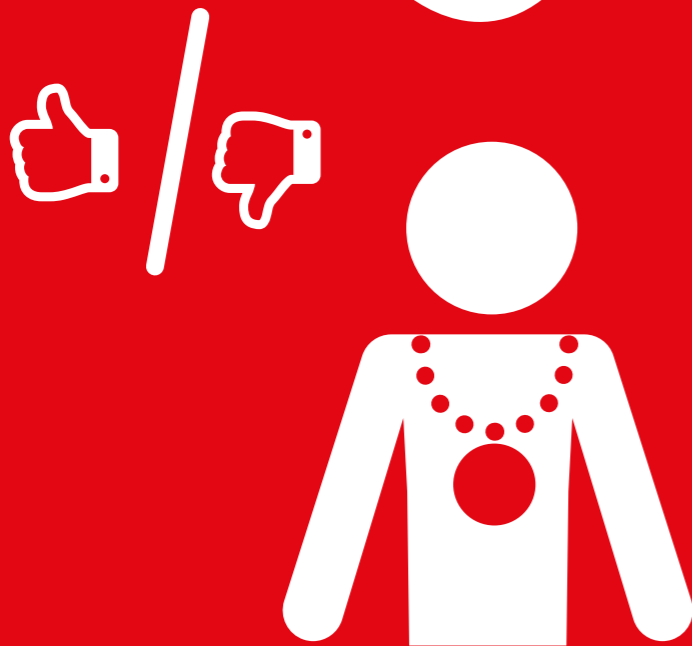
Elke vier jaar kiezen de inwoners van de stad Utrecht hun vertegenwoordigers. In de gemeenteraad zitten **45 raadsleden**, zij zijn onderdeel van de gemeente. Ze worden ondersteund door de gemeentelijke organisatie en een eigen staf: de griffie, de rekenkamer en de fractiemedewerkers van hun eigen partij. Raadsleden hebben stuk voor stuk **hart voor de democratie**, een grote drive om de stad beter te maken en inwoners mee te laten denken over beleid. Ze doen het raadswerk in een deel van de week en veel raadsleden hebben daarnaast nog een baan.

De raad stelt de kaders

De raad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente. Het algemeen bestuur dat bepaalt waar de gemeente heen gaat, welke **beleidsdoelen** ze moet halen en met welke middelen de gemeente dat gaan doen. En steeds vaker kiest de raad ook **welk proces** de gemeente gaat doorlopen om tot een beleidsnotitie te komen, omdat Utrecht steeds meer beleid samen met de stad maakt.

**De raad
controleert het college
van burgemeester en
wethouders**

Als het college op de vooraf afgesproken tijdstippen met resultaten komt, bespreekt en controleert de raad deze en **evalueert het doorlopen proces**. Maar in hun controlerende taak zijn de raadsleden niet alleen reactief. De raad vangt ook geluiden op uit de stad en agendeert deze of initieert nieuwe voorstellen. Soms loopt een proces niet zoals dat van tevoren bedacht is, dan stelt de raad het na overleg bij. En sommige ambities worden van zoveel kanten beïnvloed, dat iedereen uitgaat van een organisch proces waarin ontwikkelingen gaandeweg langzamer of sneller mogen gaan. De raad wordt **zelf ook gecontroleerd**. Door de stad. Elke vier jaar kiezen alle stemgerechtigde Utrechters de raad.

**De raad is steeds
meer de schakel tussen
stad en college**

Een groot deel van hun tijd ‘ontmoeten’ de raadsleden de stad. Individueel, met hun fractie of met alle fracties samen. Om bijvoorbeeld een aanname uit een voorstel van het college te toetsen of om hun beeld van een kwestie compleet te maken door het **palet aan input te vergroten**. Alles wat zij zien en horen in de stad, gebruiken ze in hun raadswerk. Bijvoorbeeld door vragen te stellen aan het college. De raad ontwikkelt zich steeds meer als een schakel tussen de stad en het college. En als de ideeën die de stad zelf heeft, onvoldoende ingang vinden op de agenda van de gemeente, probeert de raad ook **smeerolie** te zijn.

**De griffie,
rekenkamer en
fractiemedewerkers
ondersteunen de
raad**

De griffie adviseert, ondersteunt en faciliteert de gemeenteraad en individuele raadsleden. Zij zit steeds meer op het **scharnierpunt van stad en organisatie**. Ze wil daar individuele raadsleden én de raad als geheel goed in positie brengen. De griffie is onafhankelijk en neutraal. Om de belangen van de raad goed te kunnen waarborgen, zijn er veel contacten met de collegeleden, de bestuursadviseurs en beleidsmedewerkers. Ook de samenleving kan rekenen op de griffie. Zoeken inwoners en instanties contact met raad, fracties en/of raadsleden? Of willen ze gebruikmaken van het spreekrecht, een burgerinitiatief indienen? Dan staat de griffie voor ze klaar.

De rekenkamer onderzoekt of afgesproken **doelen behaald** zijn, of processen op de afgesproken manier doorlopen zijn. Vanuit elke fractie ondersteunen fractiemedewerkers de raadsleden van de eigen partij vanuit **politiek oogpunt**.

**“De raad moet de
onderwerpen **agenderen** waar
mensen uit de stad zich
druk over maken.”**

Marleen Haage,
fractievoorzitter PvdA

**Digitalisering
versnelt en vergroot de
informatiestromen**

Digitalisering **verlaagt de drempel** om te communiceren. Vroeger kwamen stukken per post binnen en gingen eens per week in een verzamelmap naar de raadsleden. Nu lopen de mailboxen van raadsleden, en dus ook van de griffie, de hele dag vol met nieuwe berichten. Dat is rijp en groen, één **grote 'bak' informatie**. Doordat alle communicatiestromen groeien, klinkt ook de roep om meer informatiemanagement en bestuursadvisering steeds luider.

Ondanks de toegenomen hoeveelheid informatie, voelen raadsleden zich niet over-geïnformeerd. Ze willen dan ook niet dat de informatiestromen ingedamd worden. Wel is er behoefte aan structurering van de stroom. De griffie kan informatiestromen **kanaliseren en managen**. Daarnaast plaatst de griffie de informatie in een context van eerdere besluitvorming en landelijke ontwikkelingen. Het leggen van dwarsverbanden, relateren aan eerdere behandeling van een onderwerp en het proactief en ongevraagd advies geven, hoort hier ook bij.

Op social media wil de stad in gesprek

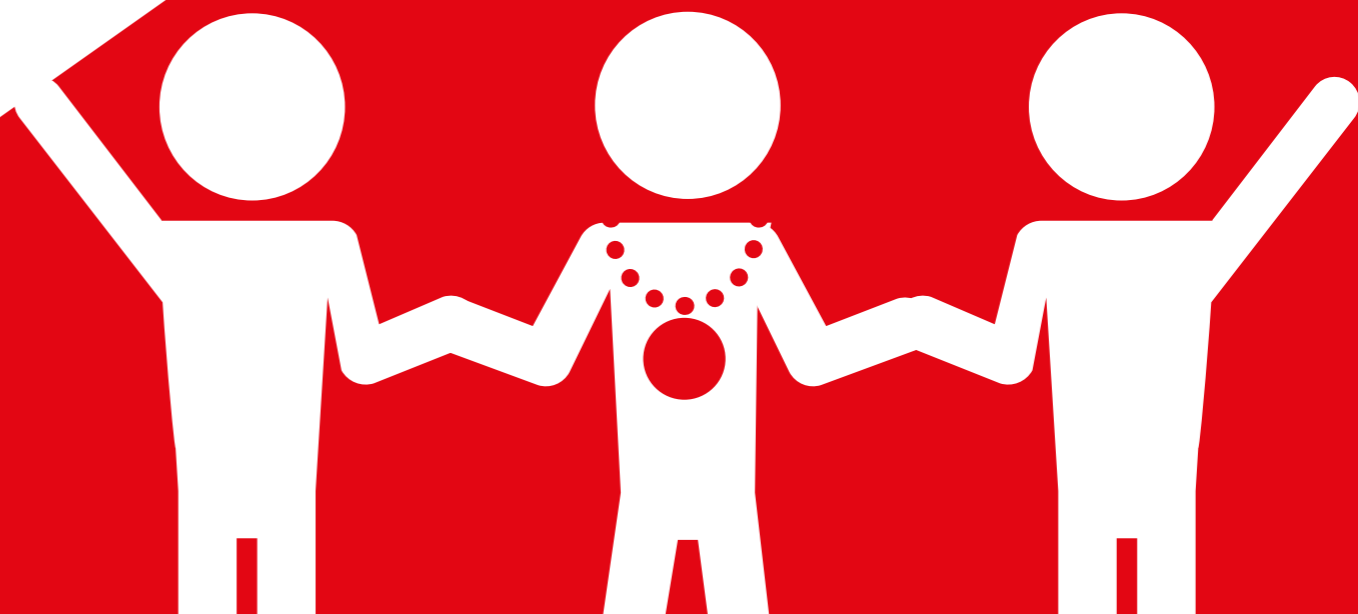

De explosieve opkomst van social media heeft twee kanten. Aan de ene kant moeten raadsleden op **veel meer input** van de stad reageren. Aan de andere kant informeert de griffie op Facebook en Twitter de stad over het raadswerk. Zodat mensen ook concrete ingangen vinden om daarover mee te praten. Dat **verkleint de afstand** tussen stad en raad.

De griffie legt de verbinding met de gemeentelijke organisatie en zorgt dat vragen van inwoners daar op de juiste plek terechtkomen. Als het **online sentiment** over de raad negatief wordt, ‘repareert’ de griffie dit niet met verantwoording. Maar grijpt wel de kans om feitelijke informatie te geven over waar de raad – buiten het vergaderen – mee bezig is. Een politiek-inhoudelijk antwoord is aan het raadslid zelf. Raadsleden en fracties zijn zelf ook actief op social media.

“Een **open**, toegankelijke stad
verdient een open, **toegankelijke**
gemeenteraad.”

Klaas Verschuure,
fractievoorzitter D66

**De stad wil nauwer
betrokken zijn bij de
democratie**

De raad zit nu vaak aan de achterkant van het besluitvormingsproces, maar wil meer naar **de voorkant**. En er zijn ook steeds meer inwoners en organisaties die vaker en eerder met de raad in gesprek willen. Eens per vier jaar stemmen is voor hen niet genoeg. Hoe verhoudt dat zich nu tot elkaar en hoe past dat binnen de samenwerking met het college? Dat is een **boeiende zoektocht** die de komende jaren veel tijd en aandacht gaat vragen.

Wat raadsleden nodig hebben, is laagdrempelige input van de stad bij hun democratische rol. Bijvoorbeeld door de open raadsdata **doorzoekbaar** te maken. Ook maakt de raad steeds vaker duidelijk wat zij doet en op welke plek de **beïnvloedingsmomenten** voor burgers zitten. De raad heeft burgers ook nodig bij het uitbouwen van haar **initiërende rol**. De raad onderzoekt of de huidige tools daarvoor nog de juiste zijn. Of dat raadsleden beter op locatie of digitaal inwoners en organisaties kunnen laten meedenken.

**De raad
heeft complexe
beleidsonderwerpen op
haar bord**

Op alle beleidsterreinen wordt het werk van de raad complexer. Een aantal taken is **van het Rijk** overgeheveld naar de gemeenten. Meestal zaken uit het sociale domein, zoals de jeugdzorg en hulp bij huishouding. Ook op het fysieke domein neemt de complexiteit toe, bijvoorbeeld door de invoering van de **Omgevingswet** waarin particulieren meer invloed krijgen op hun leefomgeving.

Op deze onderwerpen wil de raad graag vooraf invloed uit oefenen door kaders te stellen. Dat is best moeilijk als het om complexe onderwerpen als bijvoorbeeld veiligheid gaat. Het vraagt ook van het college dat ze met een startnotitie de **discussie gaat aanzwengelen** in plaats van met al heel uitgewerkte inhoud te komen. De onderlinge verhoudingen veranderen daardoor en dat is soms **wennen**.

**De raad werkt steeds
meer regionaal samen**

We proberen in de stad alles samen met organisaties en wijken te doen. Maar de problematiek gaat soms **over gemeentegrenzen heen**. Daarom werken we samen in de regio. Dat is voor raadsleden nog lastig vorm te geven, want alles wat zij via een verbonden partij organiseren, staat meer op afstand en is lastiger te beïnvloeden.

Voor burgers is regionaal samenwerken vaak heel logisch. Voor iemand die bijvoorbeeld een huis zoekt, maken gemeentegrenzen maar beperkt iets uit. We willen samenwerken in plaats van met elkaar concurreren. Ook hier zoekt de raad naar een goede manier om **vooraf kaders te stellen**. Een goed initiatief is de U10, daarin zitten de tien gemeenten rondom Utrecht. Zij geven elk kwartaal raadsleden gelegenheid om aan de voorkant van regionale projecten mee te denken. Een eerste stap in het waarmaken van deze ambitie.

**“Kiezen voor
'meer stad en minder
gemeente', vraagt om een raad
die **durft los te laten.**”**

Dimitri Gilissen,
fractievoorzitter VVD

Wat de griffie nodig heeft

Alle ambities die aansluiten op de samenleving van vandaag, betekenen meer en ander werk. Dit leidt tot een **herijking van de omvang en werkzaamheden** van de organisatie. En heeft consequenties voor het soort medewerkers bij de staf van de raad.

Vanuit lean en Terug naar de bedoeling is al op die manier naar de organisatie en de processen van de staf gekeken. Naast het anders en efficiënter werken, is ook een **impuls nodig om de ondersteuning van de raad op het gewenste niveau te krijgen**, zowel kwantitatief als kwalitatief. Alleen dan kan recht worden gedaan aan het nieuwe takenpakket.

Wat de griffie nodig heeft

Om een objectief beeld te krijgen van hoe de staf van de raad elders is georganiseerd, heeft de raad een **benchmark** uit laten voeren in de G4 en G8. Op die manier wordt de gevraagde impuls in een context geplaatst. Uit de benchmark blijkt dat een impuls van € 940.000 nodig is om **Utrecht op het gemiddelde niveau van de G8 te brengen**. Aangezien Utrecht hecht aan een sobere invulling van de staf, is gekozen ongeveer de helft van dit bedrag te reserveren. Voor de besteding van de € 500.000 worden voorstellen voorgelegd.

**De gemeenteraad wil
meebewegen met de stad**